

Győzelem után átértelmezik a jelszavakat
Most jó lenni... – közalkalmazottnak

A központosítás, az állam jelenléte minden modern társadalmat jellemez, de eltérő mértékben. Az angolszász országokban – tradicionális okok miatt – alacsony, az európai kontinensen már jóval nagyobb létszámú a bürokrácia. London és Moszkva egy skála két végpontját jelenti.

A polgárok saját ügyeiket el tudják rendezni – ez a kiindulópontja a klasszikus liberalizmusnak. Így aztán az angolszász országokban a helyi önkormányzat csakis azokat a jogosítványokat engedi át a megyének vagy a föderációnak, ami elengedhetetlen. Felfogásuk szerint az állam az adófizetők részvénytársasága. Szavazati joga is csak az önálló egisztenciával rendelkező, adófizető polgárnak lehet. Tehát a liberalizmus alaptézise: az állam minimalizálása. Ezzel szemben Európa belsejében, s különösen keleti felén az állam szerepe gazdasági és politikai értelemben egyaránt jelentős. Hogy mennyire, azt mérni lehet a közalkalmazottak, az intézmények és szervezetek számával, a költségvetésnek a bürokrácia fenntartására fordított hányadával. Döntő szempont, hogy mekkora az állami, központi intézmények jogköre.

– Kicsiny hazánk hol helyezkedik el a London-Moszkva „tengelyen”? – kérdeztük – a bevezető hallatán – Felek Gábor szociológust, a JATE Szociológiai tanszékének megbízott vezetőjét.

– Az önkormányzati törvény a helyi közügyek területén szabad kezdet ad a képviselőtestületnek. Az önállóság korlátját a „fölsőbb színteknek” – központilag – átadott jogosítványok, illetve a központi kasszából „újracsztott” pénz jelenti. A személyeserek, vezetőcserek azt jelzik, hogy az állam inézményeket von befolyása alá. A gazdaságban a „befolyásolási mutató” a lojalitás alapján osztogatott igazgatótanácsi tagsággal vagy a megszerzett részvényhányadokkal mérhető. Az ilyen formában is megnyilvánuló centralizációs szándék politológiailag érthető, tulajdonképpen a hatalomgyakorlás lényege, egy egyszerűsített kormányzási technika...

– Csak éppen a polgárbosszantó törekvés...

– Terjedésének gátját a polgárok civil szerveződése, az önkormányzatiság gondolatának intézményesítése jelentheti. Tudomásul kell venni, hogy olyan régióban élünk, ahol az állam mindig is erős társadalomszervező erő volt.

– A rendszerváltozást levezénylő csoportok érvrendszerében azonban éppen arról volt szó, hogy e hagyomány meghaladható.

– Igaz, az „ancien régime” a mai gyakorlatall ellentétes ideológia alpján támadtatott, az autonómiák rendszerének kiépítését ígérték. Ezt kérjük most számon, pedig ma nem történik más, mint amit a történelemből már ismerünk: a győzelem után átértelmezik a jelszavakat. A hatalmi logika szempontjából való átértelmezés pedig valójában a jelszavak tartalmának szűkítése. Egyébként ha környezetünkben körülnézünk, tapasztaljuk: itt a legalapvetőbb, mindent megelőző érték a biztonság. Az amerikai „versenyársadalomban” az innováció, a vállalkozási kedv erőteljesebb, mint nálunk, de ott alapvetően más a szocializáció. Ott te, az ember vagy fontos, mindenekelőtt.

– E régióban pedig – ha már mindenki biztonságát nem tudja szavatolni, akkor legalább – a közalkalmazott helyzetét garantálják?

– A közszolgálati törvény erről is szól. Cizellált előrehaladási rendszert rögzít, címek adományozásával igyekszik a szakma presztizsét növelni. A törvény szövegezői sajátos szóhasználatlalt is hangsúlyozzák a különállóságot: ebben a világban például a munkaszerződés „kirevezés”, a felmondás „felmentés”, a munkaviszony „közalkalmazotti jogviszony”. Kimondhatjuk, hogy az állami és helyi költségvetési szervek alkalmazottainak, vagyis a közalkalmazottaknak a helyzete e törvény alapján rendezett, legnagyobb biztonságban a közigazgatásban dolgozók érezhetik magukat.

ÚJSZÁZI

Moldova György

A félelem kapuja

48. rész

– Te nem ismered a zsidókat... Borsos megdöbbsent:

– Zsidók? Hogy lehez az?! A falon ott láttam egy nagy keresztet.

– A fiatalúr katolizált, azt nyilatkozta, hogy a kereszténység volt az élete meghatározó élménye, de ezt nem szabad komolyan venni. Ez csak póz nála. Ha valaki magyarul beszél, attól még nem válik magyarrá, gyónhat-áldozhat naponta háromszor, attól még nem keresztény. A zsidóknak mindig is volt érzékük meglovagolni a változásokat. Mit gondolsz, mi a legfontosabb nekik?

– A pénz.

– Te nagyot tévedsz, azt hiszed, számít nekik egy-két millió? Kimeríthetetlen tartalékaik vannak, külföldről is ömlik a dollár, ők nem törődnek a pénzzel. A kapcsolatokat építgetik mindenekelőtt, azt akarják, hogy mindenütt őket fogadják el illetékesnek és velük tárgyaljanak. Most is ők indultak el elsőnek. Mi magyarok még egy plakátot sem tudunk összehozni, az ő „Jelzőtűz”-ükről pedig naponta beszélnék a nyugati rádiók.

– Mit kellene csinálni?

– Egyelőre nem tehetünk mást; alkalmazkodni kell hozzájuk. Láttad, én is úgy beszéltem azzal az öreg pártkurvával, mintha ő lenne az angol királynő. Te is legyél velük udvarias, amennyire csak kitelik tőled, tanul meg, hogy a jó modor a legolcsóbb és a leggyümölcsözőbb befektetés. Egyelőre szükségünk van rájuk, mert az államilag ellenőrzött lapokban nem jelenhetünk meg és nyilvánosság nélkül nem élhetünk. De azt soha ne felejtse el, hogy ők idegenek itt és egyszer majd adódik egy olyan pillanat, mikor ezt a szemükbe vághatjuk. Ezt meg kell érnem, addig nem halhatok meg.

Káplár előkötötte az óráját mellénye zsebéből:

– Fél kilenc elmúlt, a feleségem nem tudja, hol maradtam el. Az az asszony imád engem, most is már kint áll a kapuban és vár rám. Ő

volt az egyetlen, aki az üldöztetésben, a szilenciumban is kitartott mellettem. Meg kell ismerned őt, egyszer gyere el hozzánk, telefonunk persze nincs, felírom a címünket.

Borsos a megállóhoz kísérte az öregembert és segített neki felszállni az autóbuszra. Utána gyalog indult el hazafelé, végig akarta gondolni az eseményeket. Úgy érezte, a mai nappal közelebb került a céljaihoz, bízott benne, hogy Martin megjelenteti a verseit.

XI. fejezet

Március közepén Borsos levelet kapott Kerkahidasról, anyja egykori gondozónője értesítette: egy falubeli ember érdeklődik az örökségben kapott családi házuk iránt. Kérte a fiút, hogy minél hamarabb jöjjön le tárgyalni az eladásról. Borsos nem akarta elszalasztani az alkalmat, már a következő szombaton hazautazott.

Mikor megérkezett, tájékozódni próbált a környéken kialakult ingatlanárakról; 150–200 ezer forintért keltek el az övékéhez hasonló házak. Az új tulajdonosok általában lebontották a régi épületet és modern családi házat húztak fel a helyébe. A fiú mindenképpen meg akart szabadulni az ingatlan kezelésével járó gondoktól, százezer forinttal is beérte volna.

Este átmént a vevőhöz. Egy öreg gazda és pártába maradt lánya tehenészettel foglalkozott, most felhasználva az állam által nyújtott kedvezményeket, növelni szeretnék volna az állatállományt, ezért akarták megszerezni Borsosék portáját a rajta álló, jó karban lévő nagy szerfás istállóval és a környező kaszálóval együtt.

Az apa tárgyalta, de közben gyakran a lányára nézett, mintegy kikérve a jóváhagyását. Borsos kitette az asztalra a magával hozott telekkönyvi kivonatot és a többi papírt, a gazda gondosan átolvasta:

– És hogy áll a helyzet a testvéreiddel? Aláírhatsz az ő nevükben is? Hiszen ők is tulajdonosok!

A fiú gyomra összehúzódott az ideges-ségtől, hogy ezen az akadályon meghiúsulhat az eladás:

– Már beszéltem egy ügyvéddel, ő foglalkozik a gyámsági szerződéssel, azt ígérte, hogy nemsokára megkapom.

– És jogosult vagy pénzt is felvenni a nevükben? Nem zárólják addig, amíg a testvéreid betöltik a tizennyolc évet?

– Nem szükséges, mert újra befektetem, egy telket veszek rajta Pest mellett. Valaha építkezni szeretnék.

Borsos úgy látta, hogy a gazda hisz neki, mielőtt rátértek volna az alkura, leküldte a lányát borért. Mikor magukra maradtak, az öregember bizalmasan közelebb hajolt hozzá?

– Az a baj, hogy ketten nem győzzük ezt a nagy gazdaságot, nincs kedved beállni hozzánk?

– Én már berendezkedtem Pesten, van munkám és szállásom.

– Nálunk a kétszeresét is megkereshetéd, mint ott fenn.

– Itt a faluban nem is tudnék hol lakni.

– Ide jöhetnél hozzánk, az egyik szobánk ügys üres, pénzt nem kérnénk érte. Később pedig lsten tudja, hogy alakulnak a dolgok.

A házigazda rákancsintott, Borsos nem értette, hogy mire céloz. Csak később, a mind nyíltabb utalásokból fogta fel; arra gondol, hogy hátha összekerülnek az ő lányával. A nő épp belépett a szobába, boroskancsót hozva kiázott vörös kezében, Borsos tekintetete végigfutott sárfoltos melegítőnadrágján, a vállán megfeszülő kopott férfizakón, megborzongott a gondolattól, hogy valaha is hozzáérjen, de uralkodott az arcvonásain és cinkosan visszahunyorított az öregemberre. Úgy gondolta, jobb az esélyei az eladásra, ha nem osztlja szét ezt a reménységet.

(Folytatjuk.)

Az agyelszívás folytatódik?

Újabb professzor búcsúzott Szegedtől

Rendszerváltás, rektorválasztás, egyetemi reform... Sokan e láncolat folytatásaként értékelik, hogy oly gyakori mostanság a búcsúrendezvény a SZOTÉ-n. Ki kényszerből, ki önként fordít hátat a Tisza-parti intézménynek, amelynek polgárává válva, annak idején bizonyára ennél hosszabb távú terveket szövögetett. Karácsonyi és Vadon professzor után most dr. Süveges Ildikó egyetemi tanár, a szemészeti klinika igazgatója szakítja el a kötelekeket az egyetemről és a várostól. Hogy mi áll elhatározása mögött, ezt igyekeztünk megtudni tőle.

ciákon, s maguk is kongresszusokat szerveztek, többen különböző társaságok tagjai lettek. Szegedet tehát ma már jegyzik a szemészeti tudományok ranglistáján.

Kézenfekvő a kérdés: sikeres nyolc esztendővel a háta mögött, vajon mi készíthet egy klinikaigazgató professzort a távozásra? Dr. Süveges Ildikó – igen diplomatikusan – ezt részint a fővároscentrikussággal magyarázza. Egyéni indítékként azt említette, hogy amit itt vállalt, teljesítette. Vonzzák az újabb kihívások: a budapesti klinikan is be akarja bizonyítani szakértelmét, energikusságát, amellyel föl lehet építeni egy egészségügyi intézményt. Aztán a magyarázatok tengeréből kiemelkedett néhány mondat, amelyre való-jában minden újságíró hegyezte már a fülét: „Kétségtelen, hogy sok harag is folyvást benem... A nézeteltéréseket nem úgy rendeztük, hogy az megnyugtató lett volna... Néhány hónapja még nem akartam elmenni...”

A beszélgetés fonalát göngyölvött újságírók kérdései végül csak elvezettek egyéb

okokra is: a távozásban szerepet játszó indítékok közül a következők bogozhatók ki.

Az európai szintű szemészeti központot kialakító professzort tavaly túlköltekezése miatt figyelmeztette a rektor. A 110 ágyas, évi 3000 műtétet végző klinika az évi 2 millió forinttal valóban „nem jól” gazdálkodott, hiszen ez az összeg jószerével szappanra és WC-papírra elegendő, gyógyszerre, mikrosebészeti műszerekre aligha, s a három éve megrendelt, később megérkezett eszközökhöz is fizetni kellett.

„Azt hiszem, a rendszerváltoztatás után majd fölmérik, melyik szakmának mennyi a szükséglete, s a túlköltekezés okait tisztázni tudom. A pénzen nem nercbundát vettem magamnak, hanem a betegekért költöttem. Nyugaton egyébként tudják, hogy a szemészet pénzigényes terület, a biztosító fizet is érte.” A szegedi klinika műszerezettségét egyébként főként az adakozásoknak köszönheti, nem az egyetemnek. „A koldulás fölött szemet hunytak.”

Hogy dr. Süveges Ildikó szerint mi lenne egy megreformált egyetemen a követendő példa?

A professzorok mellett gazdasági igazgatók is működjenek, mint a Schwarzwald klinikán, az egyetemet azonban a professzorok vezessék. Az intézmény arculatát a legkiválóbb szakemberek, a legjobb egyetemi tanárok adják meg! Annak idején a szegedi egyetemet is Szent-Györgyi Albert neve fémjelezte és nem az asszisztensé – mondta a professzor asszony, noha ezt hangsúlyozni manapság nem népszerű dolog. Sokkal több szavazatot lehet szerezni ugyanis a túlságosan nagy beleszólási jogot kapott hallgatók és alacsonyabb minőségű oktatók, asszisztensek körében a professzor-ellenességgel, mint a minőség, a teljesítmény hangoztatásával. „Sok egyetemi státutúment átnéztem, a berliniben a legtöbb, 20 százalék a hallgatói részvétel, 30 százalékkal sehol nem találkoztam. Az intézvetvezetők elbírálására szerintem egy hallgató egyébként sem alkalmas: elképzelhető, hogyan szavaz, ha történetesen a professzor elbukta.”

A rektor szerepéről szólva elmondta: helyesnek azt tartaná, ha az egyetemi tanárok közül választott rektor évenként cserélődne. Az egyetemet kifelé képviselő méltóság szerepét száná neki, és semmiképp nem szakmai funkciót. Feladata lenne, hogy összefogja az egyetemet, s a testület által meghatározott arculatot tükrözze a világ számára.

Dr. Süveges Ildikó július 1-jétől a budapesti szemészeti klinika igazgatója. Munkatársai, kollégái már napok óta búcsúztatják. Tervezi: küld egy levelet a szegedi rektornak, melyben megköszöni, hogy hozzájárult távozásához.

A szemészprofesszor állítja: nem néz vissza haraggal. „A boldogságot csak a munka adja, az állandó hajtóerő. Ott boldogabb leszek” – fejezte be az újságírók kérésére összehívott tájékoztatót.

Valamennyien ezt kívánjuk neki, bár távozásával mi szegényebbek lettünk.

CHIKÁN ÁGNES

Mától megemelt turistaellátmány

A módosított rendelet értelmében július 1-jétől az évi 50 dolláron felül, a felnőtt állampolgárok további 300 dollár, míg a 14 éven aluliak plusz 100 dollár megvásárlására jogosultak ebben az évben. Ezt a lehetőséget azok is igénybe vehetik, akik a megelőző hónapokban már kiváltották 50 dollárjukat.

A plusz 300 dollárt akár több részletben is fel lehet venni, illetve a maradékot vissza lehet fizetni. Mindezt a valutalapon tartják majd nyilván.

Azok, akik 1990 óta még az 50 dollárjukat sem váltották ki, ebben az évben 500 dollár megvásárlására jogosultak. A 300 dollár azonban egy évre folyósítható keret, tehát nem vihető át a következő esztendőre.

Pályázat

Szeged megyei jogú város polgármestere pályázatot hirdet 5 évre szóló határozott időre a

központi napköziotthonos konyha igazgatói állásának betöltésére.

Feltételek: szakirányú felsőfokú képesítés, legalább 5 éves gyakorlat.

A pályázat tartalmazza az intézmény vezetésére vonatkozó programot, szakmai életrajzot. Kérjük, a pályázó csatolja az oklevél másolatát és érvényes erkölcsi bizonyítványát.

Az álláshely 1992. október 1-jétől tölthető be. Bér megegyezés szerint.

A pályázat beküldésének határideje: 1992. július 31.

A pályázatot a következő címre kérjük küldeni:

Szeged Megyei Jogú Város Polgármesterei Hivatal közművelődési és közoktatási iroda Szeged, Széchenyi tér 11.